

**Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Кафедра конституційного, адміністративного,
екологічного та трудового права**

**Методичні вказівки до практичних занять
із навчальної дисципліни
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма/спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – вибіркова

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Правове регулювання екологічної безпеки» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Полтавський юрид. ін.-т Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 24 с.

Розробник:

Троцька Марина Василівна, доцент кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права,
кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)

Дата оновлення – 28 серпня 2020 рік
(протокол № 1 засідання кафедри конституційного, адміністративного, екологічного та трудового права від 28 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____ В. М. Божко

Тема 1. Екологічна безпека як комплексний об'єкт правового регулювання

(для самостійного вивчення)

Основні питання

1. Поняття та юридична природа екологічної безпеки, її види.
2. Правові засади забезпечення екологічної безпеки. Загрози національним інтересам в екологічній сфері.
3. Державна політика в галузі екологічної безпеки.
4. Принципи правового забезпечення вимог екологічної безпеки.
5. Правовідносини у сфері забезпечення екологічної безпеки. Їх суб'єктно-об'єктний склад.
6. Поняття екологічного ризику та його місце в системі правовідносин екологічної безпеки.

Нормативні акти та література

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
3. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 55-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
4. Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. №188/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 38-39. Ст. 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-вр#Text>
5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019р. № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
6. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Харків: Право, 2012. 296 с.
7. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: Навч. та наук.-практ. посіб. Київ: Знання-Прес, 2002. 331 с.
8. Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: монографія / В.І. Андрейцев. Д.: Нац. гірн. ун-т. 2011. 373 с.
9. Краснова Ю.А. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні:

Монографія. К: Алерта, 2013. 304 с.

10. Краснова Ю.А. Право екологічної безпеки України: теоретичні аспекти: Монографія. К.: НУБіП України, 2017. 589 с.

Т е м а 2. Публічно-правове забезпечення екологічної безпеки

(для самостійного вивчення)

О с н о в н і п и т а н н я

1. Система державного управління у сфері екологічної безпеки.
2. Система та повноваження органів загальної та спеціальної компетенції у сфері забезпечення екологічної безпеки.
3. Правові питання участі громадськості в управлінні у сфері забезпечення екологічної безпеки.
4. Державні програми щодо забезпечення екологічної безпеки.
5. Інформативно-правове забезпечення екологічної безпеки.
6. Економічний механізм і державне фінансування у сфері забезпечення вимог екологічної безпеки.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
3. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 55-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. № 31. 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
4. Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. №188/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 38-39. Ст. 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-вр#Text>
5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019р. № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
6. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Харків: Право, 2012. 296 с.
7. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: Навч. та наук.-практ. посіб. Київ: Знання-Прес, 2002. 331 с.

8. Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: монографія / В.І. Андрейцев. Д.: Нац. гірн. ун-т. 2011. 373 с.

9. Краснова Ю.А. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: Монографія. К: Алерта, 2013. 304 с.

10. Краснова Ю.А. Право екологічної безпеки України: теоретичні аспекти: Монографія. К.: НУБіП України, 2017. 589 с.

Т е м а 3. Правове забезпечення та регулювання екологічної безпеки населення та територій

О с н о в н і п и т а н н я

1. Особливості правового забезпечення екологічної безпеки населення.
2. Правове забезпечення екологічної безпеки в населених пунктах.
3. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.
4. Правовий статус осіб, які постраждали внаслідок дії надзвичайних екологічних ситуацій.

1. Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина» у 2019 р. звернулася до адміністративного суду м. Києва з позовом до Міністерства енергетики та захисту довкілля та просила визнати незаконною бездіяльність останнього щодо належного, повного та періодичного інформування громадськості у мережі Інтернет через офіційний веб-сайт Міністерства щодо стану екологічної безпеки у країні та окремих її регіонах.

В процесі судового засідання було виявлено, що на відповідному сайті відсутні звіти про дотримання природоохоронного законодавства, а також Доповіді про стан навколишнього природного середовища за останні п'ять років. Установлено обмежений доступ до інформації щодо екологічних паспортів регіонів, запланованої екологічної діяльності, витрат державних коштів тощо. Суд установив, що якість та регулярність оновлення інформації на сайті відповідача не відповідає чинному законодавству та створює перешкоди в реалізації права громадськості на доступ до екологічної інформації.

Вирішіть справу. Який порядок, форми надання та доступу до екологічної інформації? Яка роль екологічної інформації в процесі забезпечення екологічної безпеки?

2. Міський голова м. Кіровограда направив до Кабінету Міністрів України матеріали, які свідчать про несприятливий екологічний стан у місті у зв'язку із забрудненням навколишнього природного середовища та про суттєве збільшення захворюваності населення. На цій підставі було запропоновано оголосити місто зоною надзвичайної екологічної ситуації й запровадити відповідні заходи щодо ліквідації негативного техногенного

впливу на довкілля та виплатити грошову компенсацію мешканцям міста як відшкодування шкоди здоров'ю.

Кабінет Міністрів України відхилив звернення, мотивуючи це тим, що рішення цього питання не в його компетенції, до того ж визнав наведені підстави недостатніми для оголошення ситуації надзвичайною.

Які підстави та порядок оголошення певної місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації? Охарактеризуйте правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації.

3. Комунальне підприємство «Пам'ять» звернулося до міської ради з проханням виділити землю під розташування міського кладовища. Земельна ділянка була виділена у розмірі 5 га на височині, недалеко від селищної зони міста та річки, що була джерелом централізованого водопостачання. До того ж між селищною зоною та кладовищем розташовувались земельні ділянки, виділені для городництва. Згодом місцеві жителі почали скаржитися на погану якість питної води і шлункові захворювання. Вони виступили з критикою законності рішення міської ради та перенесення кладовища в інше місце.

Які особливості правового забезпечення екологічної безпеки в населених пунктах? Визначте правовий режим та санітарні вимоги щодо розміщення та утримання небезпечних зон та об'єктів в межах населених пунктів.

4. При проведенні заходів із благоустрою міста міським головою одноособово було прийнято рішення провести вирубку дерев та чагарників у місцевому парку з метою омолодження останнього та задоволення естетичних потреб населення. Після проведення вирубки протягом трьох місяців жодних дій із висадження дерев та чагарників на території парку не проводилося, а після цього почався зимовий період, у який проведення робіт із благоустрою та озеленення парку неможливе.

Навесні роботи не було поновлено, проте на території парку будівельна фірма почала встановлення майданчика для зведення нежитлової будівлі. За численними заявами громадян прокуратурою міста була проведена перевірка, у результаті якої виявилось, що рішенням міської ради територія визнана непридатною для розміщення парку в зв'язку з відсутністю дерев. Тим самим рішенням було узгоджено питання можливості подальшої передачі земельної ділянки для забудови.

Дайте правову характеристику діям місцевої ради. Визначте роль благоустрою у забезпеченні екологічної безпеки населених пунктів.

5. До відповідного територіального органу Державної екологічної інспекції звернулася громадянка за захистом своїх порушених екологічних прав і розповіла про те, що протягом тижня працівники ЖЕКу кожного вечора спалюють сухе листя і побутове сміття біля будинку, в результаті чого у багатьох жителів будинку загострилися захворювання дихальних органів. На вимогу громадян – мешканців будинку – припинити спалювання листя та

сміття голова ЖЕКу послався на те, що його немає куди вивозити, адже діяльність міського сміттєспалювального заводу тимчасово призупинена органами державного санітарного нагляду, а кошти на вивіз листя та сміття не виділяються місцевою радою.

Визначите коло суспільних відносин, які виникають. Які існують форми захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля? До яких органів можна звернутись за захистом порушених прав громадян у ситуації, що склалась? Вирішіть справу.

Нормативні акти та література

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України.1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

2. Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1864-ІV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 45. Ст. 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text>

3. Кодекс цивільного захисту від 02.10.2012р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. №34-35. Ст. 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

4. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14.01.1998 р. № 15/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 22. Ст. 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вр#Text>

5. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997. № 771/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 19. Ст. 98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#Text>

6. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції: Закон України від 14.01.2000 р. № 1393-XIV. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 12. Ст. 95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-14#Text>

7. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47. № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>

8. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. № 1908-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 42. Ст. 348. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text>

9. Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 52. Ст. 683. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>

10. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 27. Ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

11. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005р. № 2807-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 49. Ст. 517. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>

12. Правила санітарної охорони території України: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2011 р. № 893. Офіційний вісник України. 2011. № 65. Ст. 2538. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-п#Text>

13. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 16. Ст. 200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>

14. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.

15. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.

16. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

17. Екологічна безпека України: навч. посібн. / М. І. Хилько. К., 2017. 267 с.

18. Екологічна безпека [Текст]: навчальний посібник. Національний університет біоресурсів і природокористування України; упорядник Д.Л. Шофолов. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2001. 116 с.

Т е м а 4. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про екологічну безпеку

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття та види правопорушень у сфері екологічної безпеки.
2. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення екологічної безпеки.
3. Цивільно-правова відповідальність і відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення вимог екологічної безпеки.
4. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері забезпечення екологічної безпеки.
5. Особливості відповідальності за ядерну шкоду та транскордонне радіоактивне забруднення.

1. Голова селищної ради власним рішенням дозволив розміщення на території селища складів із небезпечними хімічними речовинами. Одного дня, транспортуючи зі складів небезпечні отрутохімікати, недалеко від селища в результаті аварії перекинулася вантажівка, після чого сталося розлиття, а потім випаровування небезпечних речовин у атмосферне повітря.

Голова ради, побоюючись негативних наслідків для себе, не повідомив про цю подію відповідні органи та громадськість, заборонив і своїм підлеглим робити це. В результаті приховування відомостей про небезпечний екологічний стан та невжиття відповідних заходів декілька людей померло, а інші потрапили до лікарні із шкірним запаленням.

Визначте ступінь юридичної відповідальності. Охарактеризуйте систему реагування на надзвичайні ситуації, ліквідацію їх наслідків та участь у ній державних та самоврядних органів.

2. Групі громадян місцевою радою було надано земельні ділянки для дачного будівництва. Протягом наступних п'яти років громадяни нерідко скаржились на погане самопочуття, запаморочення, а деякі з них потрапили до лікарні з підозрою на онкологічні захворювання. Такі явища потерпілі пов'язували з небезпечним впливом високовольтної лінії електропередач, яка проходила поблизу їх земельних ділянок. Тому вони зібрали підписи, відповідні медичні довідки та звернулись до суду з позовом до дирекції мережі високовольтних ліній з вимогою відшкодувати завдану шкоду їх здоров'ю через шкідливий вплив електромагнітних випромінювань. Відповідач позовної вимоги не визнав і повністю заперечував свою вину.

Яке рішення має прийняти суд. Визначте підстави і порядок відшкодування заподіяної шкоди та можливого стягнення коштів на лікування та оздоровлення потерпілих.

3. До суду з позовною заявою звернулися громадяни м. Харкова, які скаржилися на протиправні дії заводу хімічних реактивів «Аргон», і просили відшкодувати збитки, завдані викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря, що призвело до тимчасової втрати їх працездатності. Директор заводу стверджує, що підприємство оснащене всіма передбаченими проектом вводу в експлуатацію очисними спорудами, і таким чином їх діяльність не призводить до забруднення атмосферного повітря, а тому не спричиняє шкоду мешканцям міста.

Доведіть причинний зв'язок між забрудненням атмосферного повітря хімічними речовинами і хворобами населення. Охарактеризуйте особливості відповідальності за шкоду, заподіяну здоров'ю громадян внаслідок порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

2. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 350. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>

5. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 15. Ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>

6. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04#Text>

7. Кодекс цивільного захисту від 02.10.2012р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. №34-35. Ст. 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

8. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.

9. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.

10. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

Т е м а 5. Забезпечення вимог екологічної безпеки людини та природних об'єктів у процесі здійснення господарської та інших видів діяльності

О с н о в н і п и т а н н я

1. Забезпечення вимог екологічної безпеки в окремих галузях промисловості.

2. Забезпечення вимог екологічної безпеки у сільському господарстві та при використанні земель.

3. Забезпечення вимог екологічної безпеки в діяльності Збройних Сил України.

4. Забезпечення вимог екологічної безпеки при експлуатації транспортних засобів.

1. Юридична особа придбала продовольчий магазин, що розташований на першому поверсі житлового багатоквартирного будинку. Згодом новий власник магазину провів його переобладнання для реалізації як продовольчої, так і непродовольчої групи товарів. З цією метою з торця житлового будинку була зведена металічна рампа, на фасаді будинку розміщені блоки охолодження промислових холодильників та кондиціонерів. Розвантаження товарів проводилося переважно у нічний час,

рівень шуму при цьому перевищував гранично допустимий у 7,34 рази. Охолоджувачі працювали цілодобово, генеруючи шум у 2,5 рази перевищуючий гранично допустимий за рівнем, крім того, створювали вібрації.

Мешканці квартир на другому поверсі, під вікнами яких знаходилася розвантажувальна рампа, та на стіні яких працювали охолоджувачі, неодноразово зверталися до керівництва супермаркету та місцевої ради з проханням припинити порушення їх прав, проте зазначені суб'єкти жодних засобів не вжили. Громадяни звернулися до суду.

Як вирішити справу? Назвіть джерело екологічної небезпеки та відповідні заходи правового регулювання.

2. Металургійний завод у своєму виробництві базується на використанні електродугової печі для безперервного лиття. Щоб знизити енергоємність свого виробництва, за останні роки завод витратив на модернізацію біля 250 млн. доларів. Упровадження новітніх технологій дозволило скоротити викиди в атмосферу вуглекислого газу на 130 тис. т щороку. Проте частину даних коштів на модернізацію було отримано в результаті взяття кредиту від Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР).

Питання погашення кредиту даним підприємством ЄБРР запропонував вирішити шляхом реалізації (продажу) не використаних заводом квот на зменшення викидів парникових газів в атмосферу з використанням механізмів Кіотського протоколу, а притягнуті інвестиції витратити на здійснення енергозберігаючих проектів.

Керівництво підприємства звернулось до юридичного відділу із запитаннями. Чи має право дане підприємство продавати такі квоти на міжнародному ринку? Який орган координує реалізацію проектів такого типу? З якими країнами підприємства України вправі укладати такі угоди? *Надайте відповіді на поставлені запитання.*

3. ЗАТ «Обрій», яке займається переробкою нафти, з метою розширення виробництва звернулося до міськради для взяття в оренду земельної ділянки у міській зоні для будівництва сучасного нафтопереробного підприємства.

Громадськість міста в особі громадської організації «Чиста країна» направило до ЗАТ «Обрій» вимогу надати інформацію про оцінку впливу на навколишнє природне середовище діяльності майбутнього підприємства та провести громадські слухання з цього приводу. Правління ЗАТ відмовилося на тій підставі, що така оцінка є корпоративною інформацією.

У свою чергу громадська організація звернулася до міськради за роз'ясненнями, але належної відповіді не отримала, після чого були зібрані відповідні підписи у мешканців міста і подано заяву до суду.

Визначте коло суспільних відносин. Який механізм оцінки впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище? Охарактеризуйте участь громадськості та органів місцевого

самоврядування у забезпеченні екологічної безпеки господарської та інших видів діяльності.

4. На першому поверсі житлового будинку м. Х. розташовано магазин «Бастіон» з продажу лакофарбної продукції на основі органічних розчинів (ацетон, бензол, ізопропілбензол, метилметакрилат та ін.). Магазин займався реалізацією лаків та фарб, проте протягом останніх шести місяців почав надавати послугу з підбору та змішування фарб для отримання необхідного кольору. Мешканці будинку звернулися до районної санітарно-епідеміологічної служби із заявою, в якій вимагали закриття магазину «Бастіон», бо з його приміщення по квартирах мешканців будинку розповсюджується їдкий, сильний запах хімічних речовин, який викликає у багатьох із них задуху, кашель, головний біль, що призводить до погіршення здоров'я та якості життя людей.

Визначте коло правовідносин. Дайте правову оцінку ситуації та запропонуйте шляхи її вирішення. Назвіть систему державної санітарно-епідеміологічної служби України. Які існують заходи щодо припинення порушення санітарного законодавства? Яка відповідальність передбачена за порушення санітарного законодавства?

Нормативні акти та література

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019р. № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

3. Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 52. Ст. 683. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>

4. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 29. Ст. 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

5. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 15. Ст. 73. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>

6. Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 р. № 1862-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 45. Ст. 500. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text>

7. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.

8. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.

9. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

10. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки в діяльності Збройних сил України: навч. посібн. / а ред. Г. І. Балюк, КНУ ім. Т. Шевченка. Чернівці: Кондратьєв А.В., 2015. 120 с.

11. Рудько Г.І. Екологічна безпека природних геосистем (наукові та методичні основи); Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Л., 2001. 360 с.

12. Транспортна екологія: навчальний посібник / О. І. Запорожець, С. В. Бойченко, О. Л. Матвеева, С. Й. Шаманський, Т. І. Дмитруха, С. М. Маджд; за заг. редакцією С. В. Бойченка. К.: НАУ, 2017. 507 с.

Т е м а 6. Правове забезпечення вимог екологічної безпеки при поведженні з небезпечними хімічними речовинами

О с н о в н і п и т а н н я

1. Правова характеристика небезпечних хімічних речовин, їх класифікація і вплив на організм людини.

2. Загальні екологічні вимоги щодо поведження з небезпечними хімічними речовинами.

3. Забезпечення екологічної безпеки атмосферного повітря від хімічного забруднення.

4. Особливості забезпечення екологічної безпеки ґрунтів при застосуванні пестицидів і агрохімікатів.

1. У населеному пункті М. на хімскладі бувшого ПСП «Лотос», яке орендувало відповідну земельну ділянку, К. були виявлені підозрілі речовини у кількості 1500 кг, що в подальшому були визнані як непридатні та невпізнані отрутохімікати. Вони зберігалися в напівзруйнованому приміщенні, покрівля і бетонне перекриття стелі були відсутні, тобто отрутохімікати знаходились під відкритим небом і були доступні для сторонніх або випадкових осіб. Це викликало потенційну загрозу забруднення довкілля й могло стати небезпечним для здоров'я людей. Про знахідку К. повідомив правоохоронні органи.

Дайте правову оцінку ситуації. Визначте правовий режим застосування і зберігання агрохімікатів та інших отруйних речовин. Визначте ймовірність настання юридичної відповідальності.

2. При перетині української митниці був затриманий вантаж, який містив небезпечні відходи. З пояснень особи, яка супроводжувала вантаж, відомо, що частина небезпечних відходів направлялася на територію України з метою їх захоронення, інша частина – на територію Росії з метою їх зберігання.

Які відходи є небезпечними? Які правила ввезення і перевезення небезпечних відходів на території України? Якими документами повинен супроводжуватися такий небезпечний вантаж?

3. Фермер, знайшовши у безхазяйному сховищі, що раніше належало КСП, прострочені гербіциди та пестициди, вирішив на їх основі виробити речовину для обробки власних сільськогосподарських угідь від шкідників. З цією метою він замовив через мережу Інтернет інші речовини та їх сполуки, змішав на території свого господарства із знайденими гербіцидами та пестицидами за вигаданою ним пропорцією та почав обробляти власні поля за допомогою мотодельтаплану власного виробництва. Потім вирішив таким самим чином обробляти поля своїх знайомих за плату.

Через два тижні після проведення такої обробки у районі почали гинути всі насадження, включаючи сади та лісосмуги. До місцевої лікарні надійшли масові звернення людей з приводу отруєння. Мешканці прилеглих населених пунктів поскаржилися до районної державної адміністрації. Однак її голова відповів, що такі дії фермера є його господарською діяльністю, втручання до якої неможливе. Громадяни, чиї здоров'я та майно постраждали, звернулися до суду.

Як вирішити справу? Які вимоги екологічної безпеки при застосуванні засобів захисту рослин та мінеральних добрив? Визначте юридичну відповідальність за скоєні правопорушення.

4. Державна екологічна інспекція Центрального округу здійснила перевірку нафтопереробного заводу щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства. За результатами перевірки встановлено, що підприємство було введено в експлуатацію без врахування відповідного висновку з оцінки впливу на довкілля й дозволу на скидання стічних вод. Державна екологічна інспекція Центрального округу склала припис про усунення порушень вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища й зобов'язала припинити діяльність заводу, оформити зазначені документи згідно із вимогами чинного законодавства.

Вирішіть справу. Чи є законними дії Держекоінспекції Центрального округу? Які порушення мають місце? Охарактеризуйте особливості забезпечення вимог екологічної безпеки при поводженні з нафтопродуктами. Визначте види юридичної відповідальності.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України.1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

2. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ. Відомості Верховної

Ради України. 1994. № 27. Ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

3. Про пестициди та агрохімікати: Закон України від 02.03.1995 р. № 86/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 14. Ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-вр#Text>

4. Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 р. № 2665-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 50, Ст. 262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14#Text>

5. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 15. Ст. 73. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>

6. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 06.04.2000 р. № 1644-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 28. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14#Text>

7. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.

8. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.

9. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

10. Рудько Г.І. Екологічна безпека природних геосистем (наукові та методичні основи); Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Л., 2001. 360 с.

Т е м а 7. Правове забезпечення вимог екологічної безпеки від шкідливого фізичного впливу

О с н о в н і п и т а н н я

1. Правове поняття «негативний фізичний вплив».
2. Види шкідливих фізичних чинників та їх вплив на здоров'я людини і довкілля.
3. Загальні засади захисту населення та охорони довкілля від впливу негативних фізичних чинників.
4. Основні засади нормування у сфері забезпечення вимог екологічної безпеки від шкідливого фізичного впливу.

1. До головного управління Держпродспоживслужби в Запорізькій області звернулася Л із заявою, в якій вона вказала, що біля її будинку знаходиться АТС Укртелекому. На даху АТС встановили три приймально-передавальні антени стільникового зв'язку.

Вікна квартири Л. виходять на антену. До того ж на даху будинку, в якому вона мешкає, стоїть приймально-передавальна антена пульта сигналізації, тому Л. та інші мешканці будинку неодноразово зверталися до

керівництва АТС, прохали показати дозвіл на встановлення цієї антени. Проте їм повідомили, що документи втрачено, а електромагнітні випромінювання мінімальні. У будинку мешкає багато дітей та людей похилого віку. В заяві Л. просить перевірити всі випромінювання, а також надати їй можливість ознайомитися з дозволом на встановлення антени для пульта сигналізації.

Визначте коло правовідносин. Розгляньте ситуацію, що склалася. Підготуйте відповідь Л. Якими документами регламентується та якими державними органами контролюється порядок будівництва й експлуатації радіотехнічних об'єктів взагалі та базових станцій зокрема?

2. Придбавши квартиру у багатоповерховому будинку, Д., перш ніж переїхати, вирішив зробити в ній ремонт. Часу бракувало, тому у квартирі Д. ремонтні роботи проводилися з шостої години ранку до півночі, а у вихідні майже цілодобово, та супроводжувалися сильним шумом. Сусіди неодноразово просили його припинити ремонтні роботи зрання та пізно увечері, а потім поскаржилися в районну прокуратуру.

Визначте коло правовідносин. Розгляньте ситуацію, що склалася. Які необхідно прийняти заходи щодо її усунення? Назвіть нормативне регулювання допустимого шумового навантаження в процесі здійснення будівельних робіт. Назвіть вимоги щодо додержання тиші та обмежень певних видів діяльності, що супроводжуються шумом. На які випадки ці вимоги не поширюються? Яка відповідальність передбачена законодавством за перевищення рівня шумового впливу?

3. До суду м. Миколаїв звернулася з позовною заявою Петренко про стягнення з керівництва головного управління Держпродспоживслужби в Миколаївській області на її користь 10 000 грн, у рахунок відшкодування моральної шкоди.

Позивачка зазначила, що вона зверталася до уповноважених осіб цього органу з приводу надання їй відповіді за її письмовим зверненням щодо вжиття заходів до керівництва бару «Олімп», біля якого вона мешкає, по недопущенню останніми перевищення рівнів шуму та дотримання інших санітарних норм при проведенні ними культурно-масових заходів. Петренко скаржилася, що вимушена кожної доби терпіти «звучання музики сильної потужності, п'яний спів, крики, гучні вибухи піротехнічних засобів» тощо. Її звернення зазначена служба ігнорувала. Внаслідок такої бездіяльності та невжиття ніяких заходів до керівництва бару «Олімп» щодо заборони перевищення рівня шуму, позивачці – особі похилого віку, була заподіяна, як вона вважає, моральна шкода. Остання проявилася в тому, що Петренко впродовж багатьох ночей не могла спати, боліла голова, серце, постійно підвищувався артеріальний тиск. Ці обставини негативно вплинули на стан її здоров'я та душевний спокій. Посилаючись на викладене, позивачка просила задовольнити її позовні вимоги в повному обсязі.

Вирішіть справу. Чи підлягає позов задоволенню? Охарактеризуйте вимоги екологічної безпеки в процесі шумового впливу та визначте осіб, які несуть відповідальність в зазначеному випадку.

Нормативні акти та література

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

2. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 27. Ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

3. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. № 2707-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>

4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4. Ст. 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

5. Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря: постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. № 300. Офіційний вісник України. 2002. № 12. Ст. 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300-2002-п#Text>

6. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.

7. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.

8. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

9. Екологічна безпека України: навч. посібн. / М. І. Хилько. К., 2017. 267 с.

Тема 8. Правове забезпечення ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки

Основні питання

1. Поняття та основні засади ядерної та радіаційної (радіологічної) безпеки.

2. Правові заходи забезпечення радіаційної безпеки. Норми, правила і стандарти в галузі забезпечення ядерної та радіаційної безпеки.

3. Поняття «радіоактивні речовини» і «джерела іонізуючого випромінювання». Загальні екологічні вимоги щодо поводження з ядерними матеріалами і радіоактивними відходами.

4. Правове регулювання захисту населення від впливу іонізуючого випромінювання.

1. Після вимушеної аварійної зупинки одного з енергоблоків АЕС відбувся викид у довкілля радіоактивних речовин, в результаті якого радіоактивне забруднення поширилось на територію майже всієї області.

Директор АЕС у своєму виступі по місцевому телебаченню завірив місцеве населення в тому, що у відповідності до Міжнародної шкали тяжкості подій на атомних електростанціях, визначений ступінь аварії на АЕС, за яким було оцінено цей інцидент, не є небезпечним для їх життя і здоров'я.

Однак дані виступу головного лікаря-радіолога області свідчили про те, що за останній час почастишали звернення до медичних установ осіб, хворих на хронічні захворювання, хвороби щитовидної та вилочкової залоз та ін. Збільшилась кількість хворих дітей. Лікар пов'язав ці факти з недавнім інцидентом на АЕС.

П'ятнадцять громадян звернулись до суду з позовом до керівництва АЕС про відшкодування завданої їм здоров'ю шкоди та визнання за ними статусу громадян, які потерпіли від наслідків прояву радіаційної небезпеки.

Визначте коло правовідносин, які мають місце. Який правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок аварії та правовий статус постраждалих громадян? Вирішіть справу.

2. АТ «Ізотоп» отримало дозвіл на побудову атомного реактора з метою проведення наукових експериментів. Після введення в експлуатацію цього реактора від населення, яке проживало поблизу, почали надходити скарги на погіршення самопочуття. Проведення контрольних замірів іонізуючого опромінення виявило, що рівень останнього значно вище, ніж наданий в проектній документації, що призвело до помилкового визначення та затвердження санітарно-захисної зони та зони спостереження.

Який орган видає дозвіл на використання ядерних установок? Які правові заходи щодо захисту населення від впливу іонізуючого випромінювання?

3. На території с. Миколаївка Донецької обл. розміщено підприємство з видобутку уранових руд.

Чи мають право місцеві жителі на соціально-економічну компенсацію ризику від діяльності цього підприємства? Як та ким визначаються види, обсяги, джерела та порядок надання компенсацій, а також території, на які поширюються заходи соціально-економічної заінтересованості?

Нормативні акти та література

1. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 р. № 39/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 12. Ст. 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-вр#Text>
2. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14.01.1998 р. № 15/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 22. Ст. 115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вр#Text>
3. Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 17.09.2008 р. № 516-VI. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 5. Ст. 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/516-17#Text>
4. Про поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 30.06.1995 р. № 255/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 27. Ст. 198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-вр#Text>
5. Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії: Закон України від 11.01.2000 р. № 1370-XIV. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 9. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1370-14#Text>
6. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання: Закон України від 19.10.2000 р. № 2064-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 1. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14#Text>
7. Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки: Закон України від 24.06.2004 р. № 1868-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 46. Ст. 511. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1868-15#Text>
8. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. № 796-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 16. Ст. 200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>
9. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.
10. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.
11. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.
12. Балюк Г.І. Ядерне право України: стан і перспективи розвитку: правові аспекти радіоекології [Текст] / Галина Іванівна Балюк . К.: Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 1996. 140с.

Т е м а 9. Правове забезпечення біологічної та генетичної безпеки

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття та загальні вимоги забезпечення біологічної та генетичної безпеки.

2. Правове забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: основні засади.

3. Правове регулювання генно-інженерної діяльності: ліцензування, порядок здійснення та реєстрація.

4. Забезпечення вимог біологічної безпеки в процесі охорони навколишнього природного середовища.

1. В районі розташування заводу мікробіологічної промисловості внаслідок викидів в атмосферу у населення почали прогресувати хвороби легенів, шкіри, з'явилися грибкові ураження тощо. Міська рада за вимогою населення вирішила заборонити виробничу діяльність цієї організації.

Чи правомірне рішення міської ради? Назвіть правові засоби охорони навколишнього природного середовища від біологічного негативного впливу?

2. В одному із сіл Полтавської обл. на фермі сільськогосподарського підприємства «Прогрес» було виявлено 20 корів хворих на сказ.

Державний санітарний інспектор на сесії районної ради повідомив, що під час попереднього розслідування виявлено зв'язок між захворюванням великої рогатої худоби і випадками звернень до медичних установ громадян з декількох сіл цього та інших районів області.

Також було виявлено факти, що в цеху сільськогосподарського підприємства перероблено та поступило в продаж до магазинів області м'ясо корів та продукти з нього. Внаслідок терміново проведених заходів більшу частину його продукції було вилучено і знищено.

Незабаром до суду звернувся Л., сім'я якого постраждала внаслідок вживання копченого м'яса, виготовленого в СП «Прогрес», з позовом про відшкодування витрат на медичне та санаторно-курортне лікування його сім'ї, відшкодування моральної шкоди. У судовому засіданні представник відповідача заперечував вину підприємства, оскільки після отримання відомостей про захворювання худоби було вжито всіх необхідних заходів щодо вилучення і знищення зараженого м'яса.

Визначте коло суспільних відносин, що виникли. Чи підлягає позов задоволенню? Дайте характеристику правового регулювання забезпечення екологічної безпеки від шкідливого біологічного впливу.

3. На територію України з Польщі від компанії InterTrading на замовлення ПрАТ «Укрзоопром» (далі – ПрАТ) згідно з контрактом було ввезено товар «продукт для годівлі тварин: Комбімілк-1». Усі дії щодо розмитнення товару здійснювала уповноважена особа ПрАТ. У продукті за результатами випробувань, проведених ДП «Укрметртестстандарт», виявлено вміст генетично модифікованої ДНК сої більше 10%, який приховано від митного контролю. За інформацією Головного управління Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів у Львівській області, продукт не включено до державного реєстру ГМО джерел кормів, кормових добавок і ветеринарних препаратів,

які містять такі організми або отримані з їх використанням. Львівська митниця заборонила ввіз товару на територію України.

ПрАТ звернувся до суду з позовом про оскарження дій Львівської митниці, оскільки вважає, що не несе відповідальності за порушення митних правил підприємством, тому що оформленням документів займалася уповноважена особа ПрАТ.

Дайте правову оцінку ситуації. Розкрийте правові засади забезпечення вимог екобезпеки при поводженні з ГМО. Встановіть порядок ввезення продукції, виробленої із застосуванням ГМО, на територію України. Охарактеризуйте процедуру надання дозволу на ввезення цієї продукції. З'ясуйте особливості державної реєстрації продукції, що містить ГМО. Чи підлягає позов задоволенню? Визначте види юридичної відповідальності винних осіб.

4. Громадянка Ч., яка мешкає в селі неподалік від зони безумовного (обов'язкового) відчуження, систематично збирала гриби та ягоди у цій зоні. Реалізацію цієї продукції вона здійснювала в громадському місці м. Київ, не пристосованому для торгівлі харчовими продуктами, під час якої й була затримана поліцією. Вилучені ягоди та гриби були направлені до Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів у м. Київ для проведення відповідних досліджень, за результатами яких встановлено факт перевищення допустимого рівня радіоактивного забруднення продукції.

Дайте правову оцінку ситуації. Охарактеризуйте категорії зон радіоактивно забруднених територій. Який порядок заготівлі і вивезення грибів, ягід та інших продуктів побічного лісокористування в цих зонах? До компетенції яких державних органів належить нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства, безпеки харчових продуктів і захисту прав споживачів? Визначте вимоги законодавства щодо якості й правил продажу продуктів харчування. Яку юридичну відповідальність буде нести громадянка Ч.?

Нормативні акти та література

1. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р. № 1103-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 35. Ст. 484. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16#Text>

2. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 29. Ст. 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

3. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 27. Ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

4. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 19. Ст. 98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#Text>

5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4. Ст. 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

6. Про ветеринарну медицину: Закон України від 25.06.1992 р. № 2498-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 531. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text>

7. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції: Закон України від 14.01.2000 р. № 1393-ХІV. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 12. Ст. 95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-14#Text>

8. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.

9. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.

10. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

11. Основи біобезпеки (екологічний складник) : навч. посіб. / Л. П. Новосельська, Т. Г. Іващенко, В. П. Гандзюра, О. П. Кулінич ; за заг. наук. ред. д.б.н. О. І. Бондаря. К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 180 с

Т е м а 10. Правове забезпечення екологічної безпеки у сфері поводження з відходами, небезпечними та озоноруйнуючими речовинами

О с н о в н і п и т а н н я

1. Законодавче визначення поняття та видів відходів.
2. Вимоги екологічної безпеки при встановленні правового режиму поводження з відходами.
3. Поняття, види та правовий режим поводження з небезпечними речовинами.
4. Правове регулювання поводження з речовинами озоноруйнуючими і такими, які здійснюють вплив на клімат.

1. Місцевою державною податковою службою була отримана інформація від екологічної інспекції про те, що КП «Водограй» здійснює протягом трьох років розміщення твердих побутових відходів на міському несанкціонованому сміттєзвалищі без відповідного дозволу. Документів на право користування земельною ділянкою під сміттєзвалищем КП «Водограй» не має і екологічний податок не сплачується. До того ж місцеві жителі

почали скаржитись на погане самопочуття у зв'язку із забрудненням атмосферного повітря навколо сміттєзвалища.

На основі проведеної перевірки до КП було застосоване зобов'язання припинити діяльність по розміщенню відходів, відшкодувати жителям шкоду здоров'ю у зв'язку із забрудненням навколишнього природного середовища.

КП «Водограй» звернулось до суду з позовом про скасування рішення державної екологічної інспекції та податкової служби, мотивуючи свої дії тим, що не є власником відходів.

Дайте правову характеристику ситуації. Вирішіть справу. Охарактеризуйте правовий режим поводження з відходами.

2. Командир військової частини неодноразово наказував своїм підлеглим вивозити сміття з її території, але не складати його у відведеному для цього сміттєзвалищі, а скидати у лісосмугах навколо сусіднього селища. Місцеві мешканці, дізнавшись про походження сміття, подали скаргу на дії командира військової частини до прокуратури. При проведенні перевірки, виявилось, що командир позбавлявся таким чином не тільки від побутових відходів, а й від відпрацьованих паливномастильних матеріалів, фарби та інших хімічних речовини, мотивуючи свої дії відсутністю фінансування для їх утилізації з боку держави.

Прокуратура району, що проводила перевірку винесла припис про усунення порушень природоохоронного законодавства, однак до відповідальності командира в/ч не притягла.

Визначити склад правопорушень. Які види відповідальності можна застосувати до командира військової частини? Які існують вимоги екологічної безпеки щодо військової діяльності?

3. Державною екологічною інспекцією була перевірена військова частина. В ході перевірки з'ясувалось, що зберігання боєприпасів здійснюється без проведення оцінки впливу на довкілля. Крім того, було встановлено, що у військової частини не було дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел, а також не проводився облік кількості, типу й складу утворених відходів.

Екологічна інспекція направила матеріали перевірки військовому обласному прокурору для вжиття заходів прокурорського реагування.

Визначте склад правопорушень. Які повноваження мають державні екологічні інспектори у сфері забезпечення екологічної безпеки?

4. При в'їзді у місто на особистому автомобілі К. був затриманий інспектором патрульної поліції для перевірки вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах автомобіля і шкідливого впливу їх фізичних та хімічних сполук на атмосферне повітря. За результатами проведених замірів було зафіксовано значне перевищення встановлених нормативів і зроблено припис про сплату екологічного податку.

Вважаючи такі дії незаконними, К. звернувся до суду з вимогою скасувати зазначений припис, оскільки він, по-перше, не є платником такого податку, по-друге – на автомобілі встановлено нейтралізатор для знешкодження відпрацьованих газів, який тимчасово не використовувався через необхідність економії пального.

Яке рішення має прийняти суд? Охарактеризуйте правові заходи щодо забезпечення екологічної безпеки транспортних засобів.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991р. № 1264-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

2. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 36-37. Ст. 242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр#Text>

3. Про Загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами: Закон України від 14.09.2000 р. № 1947-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 44. Ст. 374. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1947-14#Text>

4. Про поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 30.06.1995 р. № 255/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 27. Ст. 198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-вр#Text>

5. Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 17.09.2008 р. № 516-VI. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 5. Ст. 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/516-17#Text>

6. Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами: Закон України від 12.12.2019р. № 376-ІХ. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 21. Ст. 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-20#Text> (дата звернення: 27.08.2020).

7. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посіб. / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Х.: Право, 2012. 296 с.

8. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 332 с.

9. Проблеми права екологічної безпеки: навч. посібн. / М.В. Краснова, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова [та ін.]: М-во освіти і науки України; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; Нац. гірн. Ун-т. Дніпро: НГУ, 2016. 575 с.

10. Екологічна безпека [Текст]: навчальний посібник. Національний університет біоресурсів і природокористування України; упорядник Д.Л. Шофолов. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2001. 116 с.